

třmco jeho přátelé běžně cestovali po Evropě (příčinou byly asi Puškinovy jedovaté politické epigramy): zde se autor podrobně zabývá Puškinovým pobytem v Moldávii, jeho záměry využít řeckého povstání a rusko-turecké války k útěku i pokusem o útěk po moři, který ztroskotal souhrou okolností i záměry dvou žen, v jejichž milostných objetích se v Oděse ocitl. Zcela volně otvírá autor před čtenářem zákruty Puškinova milostného života, jeho sexuální nenasytnost, ale také tragiku jeho milostného života a jeho vztahy k moci, v nichž básník nevypadá zdaleka tak nevinně, jak se dříve zdálo, spíše jako bezcharakterní sluha. Celý Puškinův život a podstatné části jeho díla, které tu jsou pečlivě analyzovány jako kryptogramy jeho tajných záměrů, je pak viděn jako účelový soubor pokusů o opuštění hranic Ruské říše, kde se básník cítil jako vězeň (uznik).

Při obecném uznání, které tento typ bádání vyvolává, nelze však pominout ani jeho nedostatky a bílá místa. Esejistická forma bádání dává autorovi určitou volnost ve výběru literatury primární i sekundární: někdy objevuje objevené, například tam, kde nezná starší zahraniční literaturu: to se stalo mimo jiné v případě rusko-amerických vztahů, o nichž zasvěceně a pečlivě psal Dieter Boden již v roce 1968. Je tu stále patrná ona tragická rozpojenost sovětského a západního života, která zanechala své stopy i na díle tohoto ruského emigranta, jenž se znovu svým dílem do Ruska vrací.

Družnikovova práce je významným příspěvkem k světové puškinistice, byť jen metodou výkladu a vyhraněnou, snad trochu extrémní polohou: vytváří jakousi západnickou alternativu k rusofilským koncepcím Puškina jako vlastence, který miloval Rusko a ani po zahraničí netoužil, umožňuje ho vidět v protikladech jeho konání od svobodomyšlného romantismu až nacionálnímu šovinismu, od revolucionářství a liberalismu k ponižujícímu a dobrovolnému posluhování moci. V situaci, kdy se zejména z ruské strany stále ještě ozývají hlasy o básníkově až nelidské velikosti, je tato demytizující kniha ve své střídavé otevřenosti nezbytná právě pro restituci objektivitu bádání o této klíčové postavě ruské literatury.

Ivo Pospíšil

PROJEKCE SLOVENSKO-POLSKÝCH VZTAHŮ

Polsko-słowackie stosunki po roku 1918 – Slovensko-poľské vzťahy po roku 1918 (ed. Halina Mieczkowska a Jozef Hvišč), *Polsko-Słowacka Komisja Nauk Humanistycznych*, ATUT, Wrocław 2002, 168 s. *Vývin a význam slovensko-poľských vzťahov* (ed. Jozef Hvišč), Slovensko-poľská komisia humanitných vied, LUFEMA, Bratislava 2003, 316 s.

Dva předkládané sborníky jsou výsledkem práce dvou národních sekcí komise humanitních věd, které od roku 1996 pracují ve slovenské Bratislavě a polské Vratislavi. Slovensko-poľská komisia humanistických vied Ministerstva školstva SR a Polsko-Słowacka Komisja Nauk Humanistycznych Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu RP se snaží zachytit co nejširší problémy v oboru humanitních věd a prezentovat je potom na společných konferencích na Slovensku a v Polsku a dokumentovat je ve sbornících.

Sborník *Polsko-słowackie stosunki po roku 1918 – Slovensko-poľské vzťahy po roku 1918* je výsledkem jednání obou komisí v Modré u Bratislavy v roce 1999, která se zabývala důsledky rozpadu rakousko-uherské monarchie v roce 1918 a vývojem nezávislých států – Slovenska a Polska. U příležitosti jednání obdržela prof. dr. hab. Halina Janaszek Ivaničková zlatou medaili Univerzity Komenského a prof. PhDr. Jozef Hvišč, CSc., a doc. PhDr. Marta Pančíková, CSc., dostali medaile Ministerstva národní výchovy a sportu PR.

Sborník uvádí *Předmluva* obou editorů s nástinem problematiky konference a práce komise. První blok sborníku je věnován výuce polštiny na Slovensku a slovenštiny v Polsku. Problematiku obrázejí příspěvky *Krzysztofa Krasuského Rola i działalność lektora języka i literatury polskiej na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Komenskigo w Bratystawie*, *Mieczysława Basaje Dydaktyka słowacystyczna w Polsce* a *Haliny Janaszek Ivaničkové Polska słowacystyka i słowacka polonistyka wobec wyzwań XXI wieku (historia i perspektywy)*. Zejména H. Janaszek Ivaničková se podívala na polonistiku a slovakistiku v obou zemích z širšího pohledu evropského a světového

a nastřnila jejich perspektivy v jedenadvacátém století a zcela nové úkoly zemí po pádu komunistického systému a po vstupu do Evropské unie.

Další tři části sborníku soustředí referáty, které se týkaly odborných literárněvědných, etnolingvistických a historických problémů. Ve druhém bloku má **Jozef Hvišč** příspěvek *Súvislosti a vzťahy slovenskej a poľskej literatúry (1918–1939)* a **Józef Zarek** *O polsko-słowackich związkach literackich po roku 1918*. **Halina Mieczkowska** poskytla pro druhý blok referát *Odbicie kontaktów polsko-słowackich w rozwoju języka (na przykładzie systemu morfologicznego)*, **Marta Pančíková** *Tendencje rozwojowe w leksyce współczesnej (Próba porównania rzeczowników polskich i słowackich)*, **Pavol Žigo** *Vývin slovenskej a poľskej lexiky na pozadí kvalitatívnych vlastností času*, **Jan Michálek** *Tematika zbojníctva v slovenskom a poľskom etnologickom výskume* a **Kornélia Jakubíková** nazvala svůj příspěvek *Slovensko-poľské súvislosti goralskej svadby*. Čtvrtý blok zaplnil referát **Ewy Orlof** s titulem *Uwarunkowania polityczne polsko-słowackich kontaktów kulturalnych w dwudziestoleciu międzywojennym (ze szczególnym uwzględnieniem pracy konsulatów polskich w Słowacji)*.

Druhý sborník *Vývin a význam slovensko-poľských vzťahov* není konferenční, ale představuje průřez pracemi slovenských a polských badatelů v dané oblasti. Jak v Úvodu píše editor svazku **Jozef Hvišč**, zásluhou komise už vyšly dvě sborníkové tematické práce (Historické a kulturné zdroje slovensko-poľských vzťahov, 1999, a Kontinuita romantizmu, 2001), a připomíná, že výzkum v různých oborech humanitních věd je nerovnoměrný, přičemž nejbliže k syntéze má literárněvědná oblast polonistického bádání. Stejný autor svazek uzavírá krátkou studií *K otázke významu slovensko-poľských vzťahov*, v nichž akcentuje hlavně zájem slovenských čtenářů o díla polských autorů, podněty z oblasti vědeckého výzkumu, literární inspirace, které jsou přirozeným výsledkem literárních vztahů, a v neposlední řadě také podněty nových polských uměleckých trendů pro slovenskou literaturu. Na okrajích zmiňuje i podněty z oblastí divadla, filmu, masmédií a výtvarného umění a specifičnost pohraničních regionů.

Sborník ve třech částech přináší – v první pohledy na literární a jazykové souvislosti, ve druhé na vývojové determinanty vztahů, třetí soustřeďuje materiály a dokumenty. V první části obecnější význam mají studie **Jozefa Hvišce** *Poľská literatúra u nás (K vývinu literárnej recepcie a vzťahov)*, **Štefana Druga** *Cesty vzájomnosti* a **Marty Pančíkové** *Poľština v slovenskom jazykovednom výskume*, parciálními otázkami se zabývají další příspěvky: **Peter Káša**: *Hľadanie lyrického subjektu (Programové básne Adama Mickiewicza a Janka Kráľa)*, **Maria Magdalena Nowakowska**: *Uwagi o przystosowaniu słowackich nazw własnych do języka polskiego i ich tłumaczeniu* a **Halina Mieczkowska**: *Typy przeobrażeń fleksyjnych w deklinacji rzeczowników słowackich i polskich*. Do druhé části editor zařadil práce **Aleny Bartlové** *Slovenská historiografia o vývoji Poľska a Slovensko-poľských vzťahov (po roku 1918)*, **Lubice Kázmerové** *Poľsko-slovenské vzťahy a podmienky ich vývinu v rokoch 1918–1924*, **Maroše Hertela** *Tajné maďarsko-poľské rokovania týkajúce sa „oslobodenia“ Slovenska v rokoch 1922–1928*, **Milana Katuninece** *Polonofilská koncepcia Karola Sidora* a **Jana Michálka** *Slovenská polonistická folkloristika v rokoch 1945–1995*.

Dokumenty soustřeďené ve třetí části publikace se týkají obrazu Slovenska v polských časopisech z 80. a 90. let XIX. století (**Agata Hrkřřová**), „dědictví“ Hlinkové lidové strany v letech 1818–29 (**Alena Bartlová**) a působení Władysława Bobeka jako lektora polštiny v Bratislavě v letech 1928–39 (**Jozef Hvišč**), zajímavý je soupis překladů slovenské literatury v Polsku do roku 2000 (**Zdzisław Niedziela** a **Rafał Majerek**) a vzpomínky **Anny Golonkové** na otce, významného slavisty **Jana Magiera**.

Ludvík Štěpán